

Els Català, fotògrafs d'un segle

L'any 1839 es va presentar el **daguerreotip**, considerat la primera càmera fotogràfica de la història. El daguerreotip plasmava una imatge sobre una placa de coure. D'aquesta imatge, no se'n podien fer còpies.

L'any 1880 es va imprimir una fotografia amb la tècnica de la fotomecànica per primera vegada; amb aquesta tècnica es podien obtenir diverses còpies d'una imatge.

De l'any 1909 al 2009, tres membres de la família Català es dediquen a la fotografia.

Són **Pere Català i Pic, Francesc Català-Roca i Pere Català i Roca**.

Les seves fotografies són un testimoni important dels moviments artístics i culturals del segle xx i de la història del nostre país.

Aquesta exposició ens permet conèixer l'obra dels tres fotògrafs, tres màxims exponents de la fotografia a Catalunya.

Pere Català i Pic (1889-1971) va néixer a Valls.
De ben jove es va interessar per la fotografia
i va treballar fent retrats.

Va tenir tres fills: Maria Àurea (1920-1993),
Francesc (1922-1998) i Pere (1923-2009).

L'any 1931, la família es va traslladar a Barcelona,
on Pere Català i Pic va obrir un estudi fotogràfic
i es va dedicar a la fotografia publicitària.

Ni el pare ni els fills no van poder completar
els estudis de fotografia,
però les seves ganes d'aprendre i el treball constant
els van convertir en grans fotògrafs.

Els tres fotògrafs van ser testimonis i, fins i tot, protagonistes
d'alguns dels fets més rellevants de la història catalana del segle xx,
com la Guerra Civil i la dictadura.

Maria Àurea i Català també va treballar amb el pare i els germans,
retocant les seves fotografies.

Aquesta exposició ens convida
a trobar punts comuns entre els tres fotògrafs
i a reflexionar sobre la gran capacitat comunicativa
i evocativa de la fotografia.

Les imatges de l'exposició s'han organitzat en sis espais
que responen a les preguntes: on?, quan?, què?,
qui?, per què i per a què? i com?

ON?

L'«on» és el lloc: el camp de batalla, la ciutat, un paisatge...

Tota fotografia té un lloc,
encara que sigui difús, que no es pugui identificar.

A vegades, el lloc és el protagonista de la fotografia,
defineix l'entorn que l'envolta i li dona sentit.

QUAN?

El «quan» és el moment en què es fa una fotografia.

Quan mirem una fotografia, ens transporta al passat,
al moment en què es va capturar aquella imatge.

Igual que les construccions del passat (piràmides, temples...),
la fotografia també resisteix el pas del temps
i perdura fins als nostres dies i més enllà.

QUÈ?

A mesura que els procediments òptics i químics progressen,
les càmeres són més fàcils d'utilitzar
i els materials fotosensibles, més eficaços.

Per tant, els fotògrafs ja poden sortir al carrer
amb les càmeres i captar què fa la gent
i tot el que passa al seu voltant.

Els Català s'interessen per l'activitat humana.
Les persones són les protagonistes de les seves fotografies.

QUI?

Un retrat és un dibuix, una escultura, una pintura o una fotografia d'una persona.

El retrat ha evolucionat al llarg de la història: els primers estudis fotogràfics oferien les *carte de visite* o targetes de visita, és a dir, retrats d'estudi de persones benestants.

Aquests retrats van revolucionar la història de la fotografia i també la societat.

Amb el pas del temps, van deixar de ser una activitat elitista i es va obrir a les classes populars.

PER QUÈ I PER A QUÈ?

A més de fotògraf, Pere Català i Pic també escrivia articles per a revistes de fotografia.

En els seus articles apareixen, per primera vegada, les paraules *fototècnica* i *fototècnic*, que no sortien al diccionari.

Per a Català i Pic, el *fototècnic* és el professional que té coneixements de fotografia i també sap unir en una mateixa obra fotografia, tipografia, art, anagrames, logotips...

Per a ell, el *fototècnic* ha de ser capaç de crear obres originals que satisfacin les demandes dels nous mercats publicitaris.

Per tant, la *fototècnica* seria la publicitat o el disseny gràfic d'avui dia.

COM?

Els tres fotògrafs Català van treballar durant més de 60 anys.

Moltes de les seves obres ens mostren la voluntat d'investigar, experimentar i descobrir maneres noves d'expressar-se, com fer fotos des de punts de vista originals o aïllar personatges.

Tots tres fotògrafs van mostrar un amor i respecte profunds per la fotografia, un art que els va permetre viure una vida digna en uns temps molt difícils.

Coneguem algunes tècniques fotogràfiques utilitzades pels Català:

- **Metamorfosi.** L'element fotografiat canvia d'aspecte i s'assembla a un altre objecte.
- **Autoretrat.** Retrat que fa una persona d'ella mateixa.
- **Fotomuntatge.** És el resultat d'unir diferents fotografies o parts de fotografies.
- **Contrallum.** En les fotografies a contrallum, la llum prové del darrere de l'objecte o personatge fotografiat. El resultat és una silueta fosca.
- **Pla contrapicat.** El fotògraf fa la foto des de baix mirant cap a dalt. Aquest pla transmet sensació de superioritat del personatge fotografiat, ja que, per raons de perspectiva, sembla més gran i poderós.
- **Pla picat.** El fotògraf fa la foto des de dalt mirant cap a baix. Per raons de perspectiva, el personatge o objecte fotografiat sembla més petit en relació amb l'entorn.

- **Solarització.** Aquesta tècnica consisteix a exposar a la llum, a la meitat del revelatge, una imatge d'un negatiu o una còpia. S'aconsegueixen efectes artístics.
- **Gir.** Aquest recurs s'utilitza per donar dinamisme a una imatge. Consisteix a girar la càmera per tal que les línies rectes surtin diagonals.
- **Dimensionar.** És incloure persones en una fotografia per mostrar les dimensions d'un espai.
- **Moviment.** «Per donar sensació de moviment a la imatge cal que algun element estigui quiet». Quan la càmera està quieta i el personatge es mou, aquest personatge surt difós i transmet moviment. Si la càmera segueix la figura en moviment, serà el fons el que es tornarà borrós. Aquest moviment de càmera es diu escombratge.
- **Tríptic.** Són tres fotografies sobre un mateix tema.
- **Exposició perllongada.** Aquesta tècnica permet obtenir elements estàtics i altres en moviment. S'aconsegueix combinant una velocitat d'obturació llarga amb un diafragma tancat. S'utilitza en imatges nocturnes.
- **Exposició múltiple.** És una fotografia amb dues o més imatges sobreposades en un mateix requadre. Es pot aconseguir a l'hora de fer la foto o d'impressionar-la al laboratori.
- **Fotografims.** Paraula creada per Pere Català i Roca per referir-se als seus estudis de llums sense càmera. Aplicava l'acció de productes químics sobre suports sensibles a la llum.

Algunes cites dels Català:

«El veritable *fototècnic* publicitari ha d'unir al coneixement de la tècnica fotogràfica una gran cultura general i artística, una gran sensibilitat receptiva i una força de representació expressiva, uns grans coneixements de les lleis psicotècniques, psicològiques, i una forta intuïció i una lògica seleccionadora dels elements a emprar.»

Pere Català i Pic (1889-1971)

«Viatjo sol, amb la màquina de fotografiar per companya.»

Pere Català i Roca (1922-1998)

«Quan classificava els clixés del pare,
m'anava adonant que com més temps passava,
més valor tenien,
perquè les pedres dels castells anaven caient.»

Pere Català i Roca (1922-1998)

«L'arxiu fotogràfic és la guardiola del fotògraf.»

Francesc Català-Roca (1922-1998)

«Cal visitar el lloc, després pensar-hi i, finalment,
buscar-lo de nou i trobar-hi l'angle o la visió que el resumeixi
i l'expressi de la manera més eloqüent possible.»

Francesc Català-Roca (1922-1998)

Text de Lectura Fàcil